

Monumentnummer*: 524832

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 03 juni 2002
Kadaster deel/nr 82976/117

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Amsterdam Amsterdam Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Amsterdam Oud-West

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Amsterdam T 3779

Omschrijving**

Inleiding In 1907-1909 tot stand gekomen HOF van de Evangelisch Lutherse Gemeente, thans genaamd 'Het Lutherhof', voorheen genaamd 'Evangelisch Lutherse Diaconie- en Zwaardvegershofjes'. De opening vond plaats op 2 juli 1909. Het Lutherhof is met strak symmetrische gevels gebouwd naar een ontwerp van de architect D. van Oort Hzn. in een op de Neo-Hollandse Renaissance geïnspireerde stijl. De aannemers waren Domhof en De Vlucht. Oorspronkelijk diende het hof de huisvesting van 70 bewoonsters. Tevens was er ook toen reeds een inpandige conciërgewoning. Met de voorgevel (W) gelegen aan het rechthoekige Staringplein. De natuurstenen gevelstenen tegen de gevels van de kleine (brand)trappenhuizen aan het binnenhof zijn afkomstig van het Konijnenhofje, een voorganger van het Lutherhof. De stenen met de opschriften 'Vrede, Liefde, Geloof en Hoop' dateren uit 1670, die met de opschriften 'Opreghheid, Waerheid, Stantvastigheid en Overwinning' dateren uit 1720. Boven de ingang van het in het midden van het Konijnenhofje staande gebouwtje, dat o.a tot bergplaats diende, waren de volgende dichtregels in steen gebeiteld: 'Geloof en Hoop doen hier haar milde gaaven blijken De Liefde voed de Vrede en koestert arremoe: Opregtighd blinkt uyt, de Waerhyd juygt ons toe: Soo kan Stantvastighd met overwinning prijken.' Ook deze gevelsteen werd in 1909 overgebracht naar het dan gebouwde Diaconiehof op het Staringplein. Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Lutherhof in 1934 werd de tuinvaas in de tuin van de binnenplaats geplaatst; ook werd er een gedenkplaat in de hal/entree geplaatst. Het hof is verscheidene malen gerenoveerd. Bij de werkzaamheden van 1982, naar een ontwerp van de architect A.J. Starreveld, werden de wooneenheden tot 60 woningen samengevoegd, exclusief de conciërgewoning.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Op een nagenoeg vierkant grondplan gebouwd hof met drie bouwlagen boven de onderkeldering en een kap. Gebouw bestaat uit een voorgebouw en twee vleugels aan een binnenhof en wordt afgesloten door zadeldaken met pannen. Daken met ingezwenkte schilden met open dakruiter met windvaan in de vorm van een zwaan - een van de symbolen van de Lutherse kerk - en pironen en verschillende dakkapellen met enkele of dubbele luiken. Aan weerszijden van de gevel aan het plein bevinden zich licht risalerende hoekpaviljoens. De gevels hebben een strakke symmetrie en zijn gemetseld op een plint en met natuurstenen accenten bij speklagen en onderdorpels, gemetselde spaarvelden en gedrukte en gekoppelde ontlastingsbogen boven de vensters. De voorgevel heeft aan weerszijden van het middendeel met toegangspartij vijf vensterassen met kruisvensters. Vensters hebben dubbele negenruits bovenlichten op de begane grond en dubbele zesruits bovenlichten op de bouwlagen daarboven. Ingangspartij met ondiepe en geprofileerde portiek waarin teruggeplaatste getoogde dubbele houten toegangsdeur met sierbeslag en meerruits lichten. Omlopend afwisselend metselwerk en blokken natuursteen. Aan weerszijden een eenvoudige toegangsdeur in aangepaste uitvoering. Hierboven bevindt zich een gevelsteen. De zijgevels hebben aan de westzijde smallere vensters en een zich over de bouwlagen uitstrekkende ondiepe nis waarin op de begane grond een eenvoudige toegang met half rond bovenlicht. Verdere gevel heeft acht vensterassen met kruisvensters. Achter de hoofdingang bevindt zich de bijzondere fraaie onderdoorgang als driebeukige ruimte met centrale hal en toegang tot conciërgewoning en gang naar de regentenkamer. Ook de portiersloge heeft zicht op de hal. Aan weerszijden van de doorgang tot de binnenhof bevindt zich een trap met leuning. Het trappenhuis heeft vensters met glas-in-lood raamvulling. De wanden van de onderdoorgang en hal en gang zijn gemetseld en hebben een lambrisering van geglazuurde baksteen en een fries in dito gekleurde steen. De onderzijde van de pijlers en de schampstenen zijn van natuursteen. De gemetselde gewelven boven de onderdoorgang zijn gedrukte kloostergewelven. Overige gewelven boven de zijbeuken en gang. Brede dubbele openslaande houten deuren met toging, roedenverdeling en panelen. De monumentale ingang in de voorgevel leidt via de centrale hal tot een grote vijfzijdige en gemetseld en als erker uitgebouwd trappenhuis onder tentdak en met gekoppelde vensters met rondbogen. Verder de marmeren gedenkplaquette ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de ingebruikneming van het gebouw. De beide vleugels van het Lutherhof omvatten het binnenhof. Dit hof wordt aan de oostzijde afgesloten door een bebouwing met één bouwlaag en afgeschuinde hoeken. Drie deuren verlenen toegang tot deze ruimte, waarin in oorsprong het mortuarium (links) en het washok (rechts). Vensters met roedenverdeling en tuimelramen in het bovenlicht. De gevelbeëindiging heeft een borstwering met een klok als opzetstuk. Het uurwerk is niet meer oorspronkelijk. Het voormalige mortuarium heeft een interieur met betegelde wanden met witte tegels en banden in blauw-zwarte tegels. Verder een klein tekstfries met 'Memento Mori'. Binnenhof met brede natuurstenen bordestappen met vier treden en zeven gekoppelde rondbogen op gemetselde pijlers op natuurstenen basementen en met natuurstenen kraag- en sluitstenen. Op de verdiepingen een arcade met Toscaanse zuilen op basementen tussen gemetselde balustrade; de lange zijden (N. en Z.) hebben veertien bogen, de korte zijden aan weerszijden van het centrale trappenhuis elk drie. Tussen de hoge basementen van de zuilen een ajour gemetselde borstwering. Achter de arcade een galerij met de toegangsdeuren tot de woningen. De appartementen hebben alle uitzicht aan de straatzijde. Behalve het grote trappenhuis achter de hoofdingang in het midden bevinden zich aan de NO-hoek en ZO-hoek van de binnenplaats in totaal twee hoger opgetrokken stenen (brand)trappenhuisen met op de verdiepingen steeds een tweetal gekoppelde rondboogvensters. In verband met de veiligheid was ook de zolderverdieping reeds in oorsprong met brandvrije tussenmuren en ijzeren deuren in afdelingen verdeeld.

De regentenkamer heeft een eikenhouten lambrisering, een parketvloer, vensters met eikenhouten binnenluiken met het oorspronkelijke hang- en sluitwerk, een plafond met moer- en kinderbalken en een marmeren schouw met aan weerszijden van een ingebouwd uurwerk een afbeelding op het vleugelstuk in reliëf van een zwaan. Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Vroeg 20ste-eeuws hof van de Evangelisch Lutherse Gemeente van algemeen belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische, alsmede vanwege de typologische waarde. Het hof is verder op een bijzondere wijze gesitueerd ten opzichte van de openbare ruimte en straatwand. Het interieur van de regentenkamer heeft een (kunst)historische waarde. De gevelstenen, goeddeels afkomstig uit eerdere Lutherse hofjes, en de tuinvaas en de gedenkplaat vormen een toegevoegde historische waarde.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Sociale zorg, liefdadigheid

Functie

Hofje